

kljubo temu, da se otroci že precej od začetka v njem po malem besede in stavke izgovarjati vadijo, vendar le na podlagi materinskega jezika, kakor uči Lindner po Quintilianu, ko pravi: „Es ist eine in unserer pädagogischer Zeit kaum begreifliche Verleugnung des Principis der Naturgemässheit, wenn wir hören, dass der Sprachunterricht nicht auf Grund der Muttersprache ertheilt wird.“

Če se torej po tem, tudi od drugih izkušenih pedagogov potrjenem pravilu ravnamo, nam se pri nemškem poduku nikakor ni treba slovenščine ogibati, skoro da ravno nasprotno delati, t. j. slovenščino pri nemščini marljivo rabiti. Vsako besedo, vsak stavek, ki ga v nemškem povemo, prestaviti ga nam je koj na slovensko. Ali pa misel, katero naj nam učeneec v nemščini pove, izraziti je učitelju prej v slovenščini. Od tega pravila smemo le tedaj izjemo narediti, ako govorimo v tujem jeziku o konkretnih predmetih, zlasti o takih stvareh, katere ima otrok pred očmi, n. pr. šolske reči lahko učitelj tudi v nemškem jeziku našteva in opisuje kmalu v početku tega poduka. „O abstraktnih predmetih pa nikakor ne kaže, da bi se učitelj tujega jezika razgovarjal s temi otrokom še malo razumljivimi nematerinskimi besedami“, pravi pedagog Hensinger. Vse drugo je, če učitelj govori o precej znanih rečeh. Že na srednji stopinji nemškega poduka sme učitelj v nemškem jeziku povedati povest, katero so otroci v slovenskem jeziku že slišali ali celó na pamet povedali. Na srednji stopinji tega predmeta smejo otroci tudi to v nemškem jeziku brati in pisati, kar so v slovenskem že tudi enkrat storili. Tako postopanje se bode vjemalo z besedami slavnega Komenskega, ki pravi: „Dies (t. j. učenje tujega jezika) wird sich sehr gut ausführen lassen, wenn die Schüler die Bücher der Volksschule, die ihnen dem Stoffe nach bereits bekannt sind, in derselben neuen Sprache lesen, schreiben, dem Gedächtnisse einprägen.“ (Konec prih.)

Ivan Lapajne.

Národná vzgoja.

(Spisal Jos. Ciperle.)

73.

Jasno vidimo tedaj, koliko nam je vrjeti nemškim knjigam o Rusiji in o Rusih in tudi onim slovenskim spisom o tem predmetu, kojih pisatelji niso bili nikdar v Rusiji, in kojim je ruski jezik španjska vas. Žalibog, da moram tudi jaz trditi, da se v slovenskih spisih zelo laže, in sicer zlobno laže o ruskih odnošajih. A čemur vse to?

Vzrok temu je strah pred panslavizmom. Jako hudo zbolelo bi marsikaterega pisatelja pišočega o Rusih, ako bi se pokazalo s prstom nanj rekoč: „Glejte ga panslavista!“ Oj, tega bi marsikdo kar prenesti

ne mogel. Zato le ničesa dobrega ne o Rusih, in zato le za Boga voljo ne učiti se ruskega jezika, da nam le kdo ne bode mogel podtikati, da smo panslavisti.

Gospoda moja, to je strašanska bedarija! Že v jednem prvih poglavij tega spisa pokazal sem, kake vrednosti je ono podtikanje panslavizma od strani naših nasprotnikov. Ne bojmo se vendar tega nespametnega sumničenja, naša vedna bojazen in neodločnost sekala bo vedno huje rane naši narodnosti.

Le tega ne, da bi se odtujali drugim slovanskim narodnostim; to bila bi naša narodna smrt. Se ve, ako se jim bodemo bližali, grdili nas bodo naši nasprotniki in odpadniki s priimkom panslavist. To je tudi gotovo. Toda ako bodemo poslušali te, ostanemo na veke to, kar smo bili do sedaj: narodni zaspanci.

74.

Toda čemu naj se učimo pred vsem ruskega jezika? Tako vprašal bode marsikdo čitateljev tega spisa. Saj je gotova resnica, da avstrijski Slovani in osobito Slovenci nismo v nikaki zvezi z Rusijo. Kdor nam podtika kaj tacega, in kdor trdi vsled tega, da smo izdajalci domovine, ta je podel lažnik, ta nas hoče le očrniti in ovaditi pri vladi. Tacih ovaduhov je pa precejšnje število posebno pri onih, ki pravijo, da imajo jedini patent na pravo nemštvo. Tu se ne kaže nemška resnicoljubnost in odkritost v posebno lepi osvetljavi. A Slovencu nasproti ne zdi se je vredno tudi kazati. Slovenec naj se raznarodi, naj se potujči, naj se ponemči, potem bode prav, potem sezidan bode še le oni most, ki veže Adrijo z Baltiškim morjem.

Tako je. Da se zida, in da se mora sezidati ta most, tega tudi ni skrival nikdar nikdo izmed navedenih naših nasprotnikov. V jedinem tem slučaju odkriti so še naši patentiranci. To pričajo nam razne nemške knjige in brošure govoreče o tem predmetu. Že leta 1867. izdal je neki Julius Freimund v Bruselju knjigo z naslovom: „Österreichs Zukunft“, v koji nahajajo se jako pomenljive besede: „Venedig kam an Italien, und Deutschösterreich wird an Deutschland kommen, kraft des ewigen Rechtes der Menschheit, das verschieden ist von dem auf Papier und Pergament geschriebenen der Regierungen.“

Istega leta izšla je tudi v Lipskem knjižica z naslovom „Der Zerfall Österreichs von einem Deutschösterreicher.“ Pisatelj naglašala, da je razpad Avstrije naraven in potreben, Nemčija, Italija in Rusija bodo nje dediči, in Nemčiji pripale bodo nemško-avstrijske provincije. A ona prihodnja jednotna Nemčija ne sme biti tudi brez trdne pozicije ob Jadranskem morji, in vsled tega priklopiti se ji ima tudi Trst in cela Istra.

In še lansko leto izšla je v Lipskem brošurica „Neue Ziele, neue Wege von Karl Jentsch“ spisana v enakem smislu, enakem duhu kot prejšnji. V nji se čita naslednje: „Ein deutsches Reich, dem von dem früheren Deutschland noch beinahe 5000 Quadratmeilen und 20 Millionen Einwohner fehlen, ist noch nicht das deutsche Reich und der Deutsche von heute hat das Lied vom alten Arndt: „Sein Vaterland muss grösser sein“ einstweilen weiter zu singen.“

Tako so se naslikali tedaj oni sami, ki tako radi pometajo pred našim pragom.

75.

Da se učimo ruskega jezika, za to so vse drugi razlogi. — Ruski jezik je najveličastnejši, najkrepkejši in najodličnejši jezik slovanski. „V dnevih nesreče, v dnevih dvoma si ti moja jedina opora, moja jedina zaščita, ti mogočni ruski jezik,“ piše Turgénjev. A ne samo Rusu je on mogočna opora in zaščita. Izmed vseh evropskih jezikov razvila se je ruščina jedina na svoji lastni slovanski podlagi. Na nje razvoj vplival ni noben drugi jezik. Razširjena je pač nesmisel, da je ona 200 let trajajoča nadvlada Tatarjev v Rusiji mnogo skazila na ruskem narodu in na njegovem jeziku. Toda če odštejemo tistih par tatarskih izrazov, ki so se vrinili v ruski jezik, ne najdemo nobene spake v njem. Se ve, tudi par nemških izrazov se tudi nahaja v njem. Tatarji niso kvarili nikdar državnega reda v Rusiji, pustili so Rusom svoje prejšnje kneze, koji so morali le plačevati jim nekaj davka; a tudi raznarodili niso niti jednega Rusa. Tudi pod tatarsko nadvlado obdržal je ruski narod vso svojo posest, svojo vero, svoj jezik in vse druge državne naredbe.

„Die Unterwerfung Russlands durch die Mongolen“ — piše že imenovani Mayer von Waldeck — „war keineswegs von nachhaltigem Einfluss auf die äussere Lebensweise, die Sitten und Gewohnheiten des russischen Volkes. Dasselbe wurde in keiner Weise tatarisiert. Die Mongolen haben sich nie im eigentlichen Russland angesiedelt oder sich, einzelne Ausnahmen abgerechnet, mit dem russischen Volke vermischt. Eine Verschmelzung beider Volksstämme hat niemals stattgefunden. Als die Horde vom Heidenthum zum Islam übergegangen war, bildete schon der Religionsunterschied eine unausfüllbare Kluft zwischen den beiden Nationen.“

Ravno ruski jezik imel je pa tudi najugodnejšo priliko razvijati se svobodno, in to je tudi pričina njega veličastnosti, mogočnosti in krepkosti. On je bil vedno jezik največjega slovanskega naroda, jezik vseh na Ruskem vladajočih knezov, on je bil vedno uradni in slovstveni jezik po celi Rusiji.

Takov jezik sme se gotovo ceniti in poštovati. Vsi drugi slovanski jeziki trpeli so več ali manj v teku stoletij; vsem drugim kratila se

je več ali manj pravica svobodne rabe in svobodnega razvoja. Zato je pa tudi le ruski jezik zmožen krepiti in jačiti druge slovanske jezike, jih poživljati in bogatiti.

To je tedaj glavni in najtehtnejši razlog, da se učimo Slovenci ruskega jezika. Na Nemškem in Francoskem se ga uče že tako pridno, da nas mora biti kar sram. Isto tako godi se na Češkem in Moravskem, kjer nahajamo že cela društva, kojim namen je razširjanje ruskega jezika. In mi Slovenci naj bi si ne upali tega! Ne bodimo no večne šalobarde!

A če še poštujemo to, da je ruski jezik jako podoben našemu, da za nas ni tolike težave priučiti se mu, kakor n. pr. Francozom in Nemcem, potem res ne vem, ali bi se smejal ali jezil, da smo tako brezbrizni.

Že s tem bomo si pridobili mnogo, da se bomo laže seznanjali s proizvodi ruske literature, koja hrani v sebi odlična in izvrstna dela učenjaška in leposlovna. Ne bode nam treba potem tavati slepo za nemškimi in laškimi vzori, ter jih presajati na slovenska tla, kjer ne mogó po nobeni ceni roditi dobrega sadú. Pri nas more roditi le to, kar je stvarjeno za naša tla, in to je jedino le ono seme, koje je zrastle na drugih slovanskih tleh. In da so ruska tla najplodovitejša, o tem presvedočite se lahko sami. (Dalje prih.)

Plu g a.

(Praktična obravnava 11. ber. v III. Berilu str. 10.)

a) Uvod. Naštej kmetijsko orodje! Kaj potrebuje kmet, kadar orje? (Plug.) (Dobro je, ako ima učitelj model ali pa vsaj dobro sliko pluga, da ga z učenci opiše.) Katere dele ima plug? (Lemež (oralo), desko, kozolec, plaz, črtalo, hlod, ročici, vprežna naprava.) Iz česa so posamezni deli?

b) Učitelj pripoveduje vsebino pesmi v prozi, n. pr.: Kmet je imel dva pluga. Bilo je pomladi. Jednega je rabil več dni zapored, ter ž njim preoral vse svoje njive. Oralo se mu je svetilo, kakor zrcalo. Druzega pa je puščal doma pred hišo ležečega in oralo mu je popolnoma zarjavelo. Ko gre potem nekega večera gospodar z lučjo mimo obeh plugov v hlev, se v oralu onega pluga, s katerim je kmet ravno prej več dni oral, luč kar zablesketa; zasveti se mu oralo kakor srebro. In sedaj vzdihne zarjaveli plug ter reče svojemu bratu, drugemu plugu: „Kako to, da se ti tako svetiš, mej tem, ko sem jaz ves zarjavel; saj sva vendar oba iz jednakega blaga narejena? Kako, da tudi ti nisi zarjavel?“ Brat mu pa odgovori: „Branila menda so pridna dela.“ In